

ПИТАЊЕ ОПШТЕНАРОДНЕ ДРЖАВЕ*

I

Познато је да се ту скоро у Совјетском Савезу појавила теорија о тзв. општенародној држави. Најкраће речено, та теорија тврди да је соvjетска држава од класне државе, диктатуре пролетаријата, постала општенародна држава, која обавља општенародне функције.

У вези с овом теоријом постављају се два главна питања. Једно је теоријско питање да ли је могућа таква појава као што је општенародна држава, одн. шта би таква држава уопште могла у стварности бити. Друго је практично, конкретноисторијско питање и односи се на саму совјетску државу — уколико је уопште таква општенародна држава могућа, да ли је совјетска држава занста таква?

Овде се нећемо бавити другим питањем, које захтева конкретна истраживања, него само првим. Да би се решило прво питање, треба, наравно, најпре рашистити могуће термилошке неспоразуме. Наиме, треба прецизно утврдити шта ће се подразумевати под државом и шта под општенародним њеним карактером. Јер, очито, сасвим је могуће да се за извесна значења речи „држава” и речи „општенародна” сматра да је могућа општенародна држава, док се за друга значења може сматрати да није могућа.

Ми ћемо под речју „држава” овде разумети њено уобичајено значење, тј. сматраћемо државом општедруштвену организацију која има монопол физичке принуде у друштву. Под општенародним карактером државе, пак, сматраћемо чињеницу да држава више-мање подједнако штити интересе свих својих становника. Према томе, поставља се питање да ли је уопште могуће да држава буде општенародна, тј. да више-мање подједнако штити интересе свих становника, целог народа.

Чисто апстрактно посматрано, на ово питање се може одговорити потврдно. Заиста, начелно узето, ништа не стоји на путу да држава подједнако штити интересе свих становника. Таква се држава може замислити. Зашто ипак, практично посматрано, ово изазива сумњу тако да се дошло до марксистичког става „кад би држава била општенародна, не би ни била потребна”? И управо у формулацији овог става налази се и одговор на само питање зашто сумњамо у могућности постојања општенародне државе.

Сумњамо, најкраће речено, зато што држава (тј. организација с монополом физичке принуде) и није потребна ако би требало да подједнако штити интересе свих становника. Она је потребна само да интересе једних

(*) Реферат за научни скуп „Октобарска револуција и народи Југославије”, Котор 24—28. октобар 1967.

намеће другима, пошто су, по претпоставци, они у сукобу. А у таквом случају држава нужно штити једне на рачун других. Зато монопол физичке принуде каквим држава располаже никад у историји није постојао ради тога да служи подједнако свима. Он је увек служио само једном делу друштва, чије је интересе штитио насупрот интересима другог дела. Другим речима, држава је увек била класна. Она је служила да би интересе једне класе, владајуће, наметала интересима друге класе, потлачене, што значи, наравно, да се претпоставља да су интереси ових двеју класа оштро супротстављени. Кад не би била реч о сукобу интереса тако значајних делова друштва као што су класе, кад би требало решавати само сукоб интереса појединаца, или малог броја појединаца и друштва, или сукоб интереса двеју или више малих скупина појединаца, онда, наравно, не би био потребан тако моћан апарат физичке принуде каквим одувек располаже држава. Такве сукобе би могао да реши или један врло скучен апарат принуде или, чак, и само друштво без икаквог организованог апарата принуде или уз повремено и привремено организовање ту и тамо незнатних таквих апарата, кад се појави потреба.

Историја друштва пружа пример таквог релативно неразвијеног апарата који располаже монополом физичке принуде и који стога личи на државу, одн. друштва које нема сталан апарат принуде него само повремено такав апарат. То је, пре свега, првобитна заједница — кланско-племенско друштво. У таквом друштву може постојати један сталан, али врло неразвијен апарат принуде, који може имати монопол физичке принуде (мада не увек потпун) и који се појачава само у случају рата или спољне опасности. Често, пак, никаквог сталног апарата принуде и нема, него се он само повремено ствара. Таквих друштава има и у развијенијим срединама. Нпр., Црна Гора у почетку владавине владика није била држава у правом смислу речи: апарат принуде скоро да није постојао; владике су уживале верско-морални и политички ауторитет, а у случају рата или опасности споља око њих се стварао један такав апарат, као и, евентуално, у изузетним случајевима унутрашњих потреба, али увек само привремено. И заиста, које би то две оштро супротстављене класе и могле тада постојати у Црној Гори због чије би непомирљиве борбе постојала држава у правом смислу речи?

Ипак, наравно, ако је нешто непотребно, то не значи да самим тим не мора постојати. Људи и друштво нису, свакако, потпуно рационални: они трпе и ствари које су непотребне, па чак и штетне, било зато што не знају да су оне такве, било из традиције, или, просто, зато што, упркос томе, хоће да их имају. Зато се, дакле, може замислити да може постојати један врло развијен апарат за физичку принуду, који има монопол те принуде, а који је непотребан, јер у том друштву нема класних ни сличних борби које га чине потребним. Такав би апарат, свакако, могао постојати. Међутим, мало је вероватно да би он заиста и дуже постојао. Зашто?

Из простог разлога што би се очигледно показало да није потребан. А то би се показало на тај начин што би он седео незапослен, што не би ништа радио. Пошто би издржавање таквог апарата ипак скупо стајало, то би, наравно, људи релативно брзо увидели да је он непотребан и, претпостављамо, одлучили да га укину. Наравно, у таквом случају би могло

доћи до сукоба између самог тог апарата, који не жели да буде распуштен и који је, зато што не ради, а ипак релативно добро живи, повлашћен у том друштву, и самог друштва које жели да га распусти. Као крајња последица једног таквог сукоба и неуспеха друштва да апарат распусти, сам тај апарат би постао, као целина, једна врста владајуће, експлоататорске класе и претворио се у „праву”, тј. класну државу, супротстављену целом осталом друштву, чиме би истовремено стекао и праву државну функцију и посао — имао би шта да ради. То је случај идеално чисте бирократске државе, каква у пракси вероватно није нигде и никад била остварена.

Као што се види, на први поглед изгледа да је разлика између државе и недржаве чисто квантитативна, тј. да и једно и друго јесу (или могу бити) организације с монополом физичке принуде, с том разликом што је у случају државе та организација развијена, а у случају недржаве — неразвијена. И зато би се могло рећи да праве разлике и нема, па да нема ни проблема општенародне државе. Јер, на крају крајева, и она организација која се овде зове недржава у ствари одговара нашој дефиницији државе, тј. и она је организација с монополом физичке принуде. С тога је вероватно добро да се после ове анализе допуни и прецизира сама дефиниција државе и то на тај начин што ће се рећи да је то релативно развијена организација монопола физичке принуде, нужна услед оштрог сукоба два битна дела друштва, по правилу двеју класа.

Али и без овог прецизирања дефиниције државе јасно је да је овде класичан случај тзв. преласка квантитета у квалитет. С појачаном развијеношћу апарата принуде мења се и квалитет тог апарата — од недржаве он постаје држава, јер истовремено мења и функцију. Правило је да промена ступња развијености организације иде упоредо с мењањем њене функције. Неразвијена организација не може да врши функцију развијене, те ће, уколико је функција потребна, морати да се развије или ће функција остати неиспуњена. И како је функција неопходна за опстанак односног друштва, то се у овом последњем случају и то друштво мора распасти. Обрнуто, ако се развијена организација задржи и по ишчезавању њене функције, онда она мора довести до поновне појаве исте функције, као што је показано, јер ће се сама организација супротставити целом осталом друштву.

Међутим, немогуће је унапред и једном засвагда одредити који је то ступањ развијености апарата физичке принуде који од њега чини државу. То зависи од конкретних околности и може се одредити само за сваки конкретан случај и после подробног испитивања. У једном случају апарат који је развијен исто колико и други (нпр., обухвата исти проценат становништва, исту количину оружја итд.) може бити недовољно развијен, услед специфичних околности у том друштву, а у другом може бити довољно развијен и тако постати држава.

Из свега овога излази да, у ствари, у крајњој линији, да ли је један апарат за принуду, чак и ако је, апсолутно узето, врло развијен, заиста држава или не, одлучује друштво, одн. његов састав. Уколико је то друштво састављено из скупина, по правилу двеју, које су за њега битне и чији су интереси тако оштро супротстављени да изазивају борбу која је непомирљива и прети да разори друштво, уколико ће и апарат за при-

нуду бити употребљаван за смирење те борбе наметањем интереса једне групе другој и представљаће државу како смо је одредили. И обрнуто.

Ако се сад погледа у друштвену стварност, онда је јасно да између два крајња облика друштва и његове организације — оног без икакве сталне организације са монополом физичке принуде и оног са веома развијеном таквом организацијом — има више прелазних ступњева, што се могло видети и из досадашњег излагања. С друге стране, исто тако, има низ прелазних ступњева и у погледу састава друштва, особито класног, и сукоба интереса разних група које га сачињавају — од друштва састављеног и из појединаца и група без икаквих сукобљених интереса до друштва оштро подељеног на две јасно и снажно супротстављене класе које између себе воде непомирљиву борбу постоји низ прелазних облика с разним врстама и ступњевима супротстављености интереса и појединаца и група чији се интереси супротстављају. Кад се томе дода да се, додуше, у крајњој линији, после дужег или краћег времена ступањ организације развијености с монополом физичке принуде усаглашава с одговарајућом јачином и оштрином поделе друштва на појединце и групе са супротстављеним интересима, али да је чест случај и непостојања такве усаглашености, јер се састав друштва и однос интереса непрестано мењају се развојем друштва, онда је слика још сложенија и одговор на питање да ли је једна организација држава у смислу који смо одредили није увек лак нити једносмислен. Поред чисте и типичне државе и чисте и типичне недржаве, могуће су и мешовите, прелазне организације између тих чистих типова.

Сходно свему овоме, одговор на начелно питање о могућности постојања општенародне државе такође не би био сасвим једносмислен, јер би зависило од саме дефиниције речи „држава”, с једне, и од одговарајућег ступња развоја друштва, одн. ступња усаглашености или сукоба интереса у њему, с друге стране. Ако, дакле, под државом разумемо само организацију с монополом физичке принуде, без обзира на њену функцију одређену ступњем усаглашености интереса саставних делова друштва, онда се може рећи да је општенародна држава могућа, али да у ствари она представља једну заблуду, а у сваком случају непотребан терет за друштво, те да се може предвидети или да неће дуго постојати или да ће се почети претварати у неопштенародну државу, тј. организацију за наметање интереса једног битног дела друштва другој. Обрнуто, ако под државом разумемо организацију с монополом физичке принуде која тако намеће интересе једног битног дела друштва другој делу, као што смо прецизирали своју дефиницију државе, онда се може рећи да је општенародна држава немогућа, јер је то појам који је по себи противречан. Исто се тако може рећи да је, у односним околностима, могуће да постоје мешовите организације, уколико се реч „држава” узме у значењу које је одређено прецизираном дефиницијом, тј. могуће су и мешовите организације, које су делимично држава, а делимично недржава, с тим што, наравно, могу бити ближе једној или другој. Исто тако, уколико се под државом разумемо организација с монополом физичке принуде у смислу непрецизније дефиниције, могуће је да постоје прелазни облици од државе ка недржави, јер су могуће и привремене и привремене такве организације у друшт-

твима без оних оштрих сукоба интереса који изазивају сталну и развијену такву организацију.

На овакав одговор се може ставити примедба да је сувише неодређен, јер није једносмислен — у ствари, дато је више разних одговора за разне ситуације и разне полазне тачке, одн. дефиниције употребљених речи. Али се на ту примедбу може одговорити да је такав одговор једино могућ, јер је друштвена стварност врло сложена и јер је језик врло неодређен, те речи имају више различитих значења.

II

Остављајући по страни саму конкретну садашњу совјетску државу, може се покушати одговорити на питање да ли је у развијеном социјализму, какав очигледно претпоставља поменућа теорија о општенародној држави, могућа општенародна држава у одређеном смислу, тј. у смислу који одређује тачније прецизирана, исправљена наша дефиниција државе (наравно, уз претпоставку да би такво постојање било само привремено, као што смо објаснили). Пошто смо рекли да општенародна држава треба да штити, више-мање подједнако, интересе свих својих становника, онда одговор на ово питање зависи од одговора на питање у каквим су стварним односима интереси одговарајућих саставних делова социјалистичког развијеног друштва, појединаца и скупина које га чине. Да ли су ти интереси толико у складу да се могу сви више-мање једнако штитити или нису, него су у таквом сукобу да стићење једних представља нужно поништење других?

Остављајући све теоријске поставке и претпоставке о социјализму по страни и гледајући само на искуство које се може извући из досадашњег развоја социјализма у социјалистичким земљама, укључујући и Совјетски Савез, као и без обзира на теоријске поставке у погледу друштвених класа, класне борбе и њеног ишчезавања, може се, изгледа, с доста поузданости тврдити да су сукоби интереса између појединаца и скупина који чине социјалистичко друштво још увек веома оштри тако да је још увек у великој мери потребна интервенција једне организације с монополом физичке принуде. Чак се с развојом социјализма појављују све нови и нови сукоби интереса, о којима се није раније знало нити се могло претпостављати да ће се они појавити. Довољно је навести конкретан пример последњих економских реформи у свим социјалистичким земљама. Без обзира на разлике, понекад и врло значајне међу њима, једно им је свима заједничко: оне су између осталог и последица насталих сукоба интереса о којима нико раније није слутио, јер су ти сукоби дошли као појава релативно развијеног социјалистичког друштва. Значи, тек развијено социјалистичко друштво, у коме нестаје извесних сукоба интереса карактеристичних за неразвијено такво друштво, рађа нове сукобе интереса, који раније нису постојали.

Откуда ови сукоби интереса? Њихов крајњи узрок је општепознат: то је недовољност добара, пре свега материјалних, уз тежњу појединаца и скупина да их се домогну у што већој количини, ма и на штету других.

Додуше, теоријски узето, ови сукоби требало би да буду много блажи него они у класном друштву, тј. сукоби између експлоататора и експлоатисаних, и то управо зато што то нису, по правилу, сукоби између експлоататора и експлоатисаних него сукоби између радних људи самих, чланова социјалистичког друштва, међу којима се расподела врши према раду, а таква расподела је управо супротност експлоатацији. Док се експлоататор и експлоатисани морају оштро сукобљавати, дотле то не треба да буде случај између радних људи, који, расподељујући свој производ по начелу расподеле према раду, у ствари само присвајају оно што је сваки од њих произвео, не узимајући ништа од другог, тј. не експлоатишући другог.

И заиста, кад би се расподела према раду остваривала тако како у теорији изгледа кад се каже да у социјализму влада расподела према раду, сукоби би били релативно благи. Међутим, од теорије до праксе је велики размак. Све више се увиђа да је, упоредо са све већим подруштвљењем производње и са све већом улогом тржишта у социјализму (што је обележје данашњег ступња развоја свих социјалистичких земаља) све теже остварити расподелу према раду. С друге стране, чак ни теоријски није решено питање како се може утврдити вредност рада, одн. сразмера у заједничком производу рада сваког радног човека у социјализму, и то чак и између самих радника у тзв. непосредној производњи, остављајући по страни питање такве сразмере између тих радника и радних људи у осталим врстама корисне друштвене делатности. Овome треба додати да чак и кад би се нашао тачан начин остварења расподеле према раду, у многим, ако не и у већини конкретних случајева радни људи би били склони да сматрају да је у њиховом случају расподела остварена на њихову штету.

Остаје, дакле, да у социјализму има много оштријих сукоба интереса него што би требало да их буде с обзиром на теоријску поставку да у овом систему влада начело расподеле према раду. Кад се томе дода да постоје најразноврсније врсте монопола, од оних економских преко политичких све до културних и, неизбежних, природних (монопола који се стварно изједначају с монополом приватне својине), као и разних наслеђених неједнакости и нужности поделе рада, па и неједнакости које отуд произлазе, као и низ других чинилаца који овде не могу бити наведени, а уз то се не заборави ни огроман значај спољнополитичких односа и сукоба који настају у тој области, како међу социјалистичким земаљама, с једне, и несоцијалистичким, с друге стране, тако и између социјалистичких земаља самих, онда се може заиста релативно очигледно видети да су сукоби интереса у социјалистичком релативно развијеном данашњем друштву још увек ванредно велики и да ће вероватно они задуго постојати, а можда се неко време и пооштравати. И при том, наравно, нисмо уопште говорили о приватној својини или односима који су јој врло слични, а који се у појединим земаљама умножавају уместо да се смањују.

Другим речима, социјалистичко друштво је далеко од тога да буде идеално друштво, с благим или чак непостојећим сукобима интереса. То је друштво сукоба и борбе.

Ипак, треба свакако подвући да ти сукоби и борба, ма колико били значајни, још увек имају црту која их снажно разликује од сукоба и борбе у експлоататорском друштву — у социјализму, наиме, нема приватне својине на главним средствима производње. Тако не постоји један од најважнијих, и може се слободно рећи најважнији чинилац оштрине друштвених сукоба, чинилац који рађа најмасовнију и најочигледнију експлоатацију.

Из свега излази да су сукоби и борба интереса у развијеном социјалистичком савременом друштву ипак значајни тако да већ то представља довољну основу за тврђу да држава не може да подједнако штити интересе свих становника. Овome треба додати још један важан разлог. Наиме, људи више-мање истоветног положаја и истоветних интереса се и у социјалистичком друштву слажу у одређене друштвене слојеве. Тих слојева има релативно велики број, али ипак не превелики. Особито оних важнијих слојева нема више од неколико: бирократија, умни радници ван ове, физички радници, сељаци, приватни сопственици у разним занатским, услужним и сличним делатностима. Унутар ових слојева, наравно, нема потпуне истоветности ни положаја ни интереса, те се слојеви могу делити у више подслојева, као што, изузетно, и неки подслој једног слоја може бити ближи, положајем и интересима, неком подслоју другог слоја но подслојевима свог слоја и сл. Али све то не мења битну чињеницу — да су положај и интереси свих људи једног слоја релативно истоветни у главним цртама и да су истовремено различити, а често и супротни интересима других слојева. Ови главни слојеви при том обухватају релативно велике масе људи, тако да сукоби интереса међу њима нису нипошто сукоби између појединаца и друштва или између малих скупина појединаца него сукоби великих друштвених скупина, сличних класама. Зато и борба између тих слојева потреса цело друштво и прети да га разори или бар да озбиљно угрози његов опстанак. Тако држава мора да буде релативно јака да би могла посредовати између ових слојева и наметати интересе једног слоја другима кад је то неизбежно.

Наравно, ови слојеви нису тако чврсто устаљени као што су то класе у експлоататорским друштвима. Развој и мењање социјалистичког друштва иду много брже но у ранијих друштава, а друштвена покретљивост људи је такође много већа — појединци, па и целе скупине релативно врло брзо мењају свој положај и прелазе из слоја у слој, као што и сами поједини слојеви релативно брзо ишчезавају. То, свакако, ублажава борбу међу слојевима, јер се по правилу најактивнији припадници нижих слојева могу више заузети да пређу у виши слој него да подижу свој сопствени слој као целину (управо зато што могу релативно лако прени у виши слој). Па ипак, све то не може учинити да сукоби интереса и борбе између слојева престану. Основна чињеница нужности поделе рада и у социјалистичком друштву непрекидно делује и стално производи друштвену раслојеност.

Према томе, и социјалистичка држава нужно штити интересе извесних слојева насупрот интересима других и зато мора да употребљава релативно развијен апарат физичке силе. Зато она и није општенародна

држава, мада, с обзиром на све речено, није нити класична класна држава, која штити интересе једне чврсто устаљене класе. То је једна мешовита појава, која није нити сасвим држава нити сасвим недржава, слободно друштво. Ако би се ипак хтело одредити чему је од ове две крајности данашња социјалистичка држава ближа, чини нам се, ма колико да су овакве оцене нужно у знатној мери само приближне, да је знатно ближа класичној држави него слободном друштву.

Кад се тако утврди да и социјалистичка држава више штити интересе једних људи и слојева него других, и поред тога што, наравно, штити и веома велики број заједничких интереса свих чланова социјалистичког друштва, онда се поставља питање чије то интересе она више штити, а чије мање, одн. чије интересе потискује. Наравно, реч је овде о интересима оних људи, одн. слојева који спадају у социјалистичко друштво у ужем смислу речи, тј. који нису остаци ранијег друштва осуђени на ишчезавање, чије интересе, наравно, социјалистичка држава не штити и не може штитити.

На ово питање није лако конкретно одговорити, јер се ситуација стално мења, према општим променама социјалистичког друштва. Може се ипак одговорити на један апстрактан, уопштен начин. Такав одговор би гласио отприлике овако: социјалистичка држава штити интересе оних слојева и појединаца који су у повољнијем положају од осталих, који су, дакле, „виши”. Заиста, самим тим што одржава један поредак у коме постоје они чији је положај бољи и они чији је положај гори, она одржава неједнакост, тј. заштићује оне чији је положај бољи.

Додуше, на ово се може приметити да она исто тако штити и интересе слабијих, јер би њихов положај без њене заштите могао бити још гори. И то је тачно и утолико је држава општедруштвена, општенародна. Али то се може рећи и за сваку другу, — дакле, експлоататорску државу. Упркос томе, битна функција сваке државе јесте заштита положаја повлашћених класа, одн. слојева, јер, и кад штити интересе нижих, чији би положај без њене заштите био гори, држава ипак, и тада, одржава један неравноправан поредак, тј. првенствено штити интересе повлашћених. Зашто? Зато што се с основном претпоставља да би, без државе, њихов интерес, у непосредној борби интереса с онима чији је положај гори, био више угрожен него интерес ових последњих.

И социјалистичка држава је, дакле, на данашњем ступњу развоја социјализма, држава повлашћених слојева, држава која првенствено штити њихове интересе. Она није општенародна држава, иако је, наравно, то више него претходна, експлоататорска држава. За заштиту тих интереса она мора имати релативно развијен апарат принуде, који ће располагати монополем физичке силе и који ће је употребљавати. Кад би заиста шгитила, више-мање, једнако интересе свих, њој такав апарат не би ни био потребан, па он, у крајњој линији, не би ни постојао, тј. организација с неразвијеним таквим апаратом и не би била држава.

РЕЗЮМЕ

Вопрос общенародного государства

Термин „общенародное“ означает, что государство в большей или меньшей степени одинаково защищает интересы всего общества.

Общепародное государство возможно представить лишь тогда, когда не учитывается марксистское положение, по которому „если государство было бы общепародным, оно не было бы нужным“. Ибо, несмотря на то, что история общества дает примеры сообществ, в которых, в зависимости от взаимоотношений между отдельными его частями, существовала более или менее незначительная противоположность интересов и в которых в силу этого аппарат принуждения был весьма слабо развит или же создавался временно и с времени на время, с трудом можно представить, чтобы более продолжительное время существовал весьма развитый аппарат физического принуждения, имеющий монопольное право на принуждение, если в обществе отсутствует наличие классовых антагонизмов или столкновение других интересов. Поскольку противоположность их интересов заостряется, аппарат принуждения используется для навязывания интересов одной группы другой группе, ибо это единственная возможность для сосуществования этих групп.

Если государство так рассматривается, в таком случае позволительно будет сказать, что общепародное государство невозможно, что это является понятием, противоречащим самому себе. В то же время, если понятие государства сведется на организацию с монополией физического принуждения, в таком случае можно сказать, что общепародное государство возможно как преходящая форма, недолгая по своей продолжительности, ибо начинает после продолжительного времени превращаться в „необщепародное государство“.

Имея в виду существующий опыт развития социализма, возможно утверждать, что столкновения интересов отдельных личностей и групп до сих пор еще весьма остры, в силу чего необходима организация с монополией физического принуждения. Между тем, факты говорят, что противоположность интересов еще до сих пор приобретает иногда острые формы, вследствие чего государство не может в одинаковой степени защищать интересы всех лиц, принадлежащих к различным слоям населения: бюрократии, работникам умственного труда к ней не принадлежащим, работникам физического труда, крестьянам, частным собственникам в лице ремесленников, работников бытового обслуживания и т. п.

Государство должно быть относительно сильным, чтобы могло стать посредником между этими слоями и навязывать интересы одного слоя другим. Поэтому оно и не может быть общепародным, хотя и отличается от классического государства.

Сколько бы социалистическое государство не защищало весьма большое число общих интересов всех членов общества, нельзя отрицать тот факт, что оно защищает интересы тех слоев и лиц, которые находятся в более благоприятном положении чем другие, которые принадлежат к „высшим“. Для защиты этих интересов оно должно обладать относительно развитым аппаратом принуждения, располагающим монополией физического принуждения.

SUMMARY

Problem of All-national State

The term all-national designates that state more or less equally protects interests of the whole society.

An all-national state could be conceived only if one does not keep in mind the Marxist proposition that »if state were all-national, it would not be necessary«. For, regardless of the historical background of the society,

where we find examples of communities in which, depending of the relationships of individual parts of the society, there were more or less insignificant conflicts of interest, and in which consequently the machinery of coercion was rather undeveloped, or occasionally or provisionally set up, it is hard to conceive that there has been in existence a very developed machinery for physical coercion with a monopoly of coercion, if there are no class or similar conflicts of interest. In so far as the conflicts are more acute, the machinery for coercion is used to enforce interests of one group on the other, this being the only way of coexistence of these groups.

If one comprehends state so, then one may say that an all-national state is impossible, that it is a notion contradictory in itself. However, if the notion of state is reduced to an organization with a monopoly of physical coercion, than one cannot say that an all-national state is possible as a transitory form that cannot exist for a long time, for by lasting longer it begins to turn into a »non-all-national« state.

Having in mind experience of the development of socialism so far, it may be maintained that conflicts of interest between individuals and groups are still very acute so that an organization with the monopoly of physical coercion is necessary. However, the fact that conflicts of interest are still considerable, so that state cannot equally protect interests of all the inhabitants, belonging to different strata: bureaucracy, intellectual workers outside bureaucracy, physical workers, peasants, private owners in different trades, services and similar activities.

State should be relatively strong in order to mediate between those strata and to enforce interests of one stratum on the other. That is why it cannot be all-national, although it differs from the classic state.

Regardless of the fact that socialist state protects a host common interests of all the members of society, it cannot be denied that it is protecting interests of those strata and individuals who are in a more favourable position than the others, who are »higher«. For the protection of those interests it should have a relatively developed machinery of coercion with available monopoly of physical coercion.

RÉSUMÉ

La question de l'état du peuple tout entier

L'expression l'Etat du peuple tout entier signifie que l'Etat sauvegarde plus ou moins également les intérêts de toute la société.

L'Etat du peuple tout entier peut être conçu seulement si l'on fait abstraction du précepte marxiste selon lequel »si l'Etat était du peuple tout entier, il ne serait pas nécessaire«. Car, sans considération que l'histoire de la société donne des exemples des communautés dans lesquelles, en fonction des rapports entre les diverses parties de la société, existaient des conflits d'intérêts plus ou moins insignifiants et dans lesquelles en conséquence l'appareil de la contrainte était très peu développé ou périodiquement et provisoirement formé, il est difficile de concevoir que pendant une plus longue période puisse exister un appareil très développé de la contrainte physique qui aurait le monopole de la contrainte si dans la société il n'y a pas de conflits d'intérêts ou des conflits analogues. Pour autant que les conflits d'intérêts plus ou moins insignifiants et dans lesquelles en conséquence l'imposition des intérêts d'un ensemble à l'autre, car c'est le seul moyen de la coexistence de ces ensembles.

Si l'Etat est conçu de cette manière-là, alors on peut dire que l'Etat du peuple tout entier est impossible, que c'est une notion qui est par elle-même contradictoire. Cependant, si on réduit la notion de l'Etat à une organisation qui a le monopole de la contrainte physique, alors on a le droit de dire que l'Etat du peuple tout entier est possible en tant que forme tran-

sitoire qui ne peut pas exister longtemps, car il commence à se transformer en «Etat qui n'est pas du peuple tout entier» pour une plus longue durée.

En prenant en considération l'expérience acquise jusqu'à présent du développement du socialisme, on peut affirmer que les conflits d'intérêts entre les particuliers et les ensembles sont toujours très prononcés, de sorte qu'une organisation avec le monopole de la contrainte physique est nécessaire. Cependant, le fait est que les conflits d'intérêts sont toujours importants, de sorte que l'Etat ne peut pas sauvegarder également les intérêts de tous les habitants qui appartiennent à des couches différentes: la bureaucratie, les travailleurs intellectuels en dehors de celle-ci, les travailleurs physiques, les paysans, les propriétaires privés dans les différentes activités artisanales, de service et analogues.

L'Etat doit être relativement fort afin de pouvoir servir d'intermédiaire entre ces couches et imposer les intérêts d'une couche aux autres. C'est pourquoi il ne peut pas être du peuple tout entier, quoiqu'il diffère de l'Etat classique.

Bein que l'Etat socialiste sauvegarde un très grand nombre d'intérêts communs de tous les membres de la société, on ne peut pas nier le fait qu'il protège les intérêts des couches et des particuliers qui se trouvent dans une situation plus favorable que les autres, qui sont «plus élevés». Pour la protection de ces intérêts il doit avoir un appareil de contrainte relativement développé qui disposera du monopole de la contrainte physique.